

Wat voor type evaluator ben jij?

Deze vragenlijst omvat alledaagse veronderstellingen die betrokkenen bij een evaluatie kunnen hebben over wat evalueren is en doet. Sorteert voor elke vraag de antwoorden van 1 tot en met 4, waarbij 1 betekent dat je je met dat antwoord het meeste identificeert en 4 het minste. Er zijn geen verkeerde antwoorden!

- 1. In jouw beleving draait evalueren in de eerste plaats om...**
 - a. Inzichten genereren over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid ter verantwoording van de besteding van publiek geld.
 - b. Optimaal relevante, bruikbare en toepasbare inzichten genereren en inbrengen over de werking van het beleid zodat tijdig kan worden bijgestuurd.
 - c. Tijdens het beleidsproces bijdragen aan de ontwikkeling en ondersteuning van een lerend beleidsnetwerk gericht op gezamenlijk leren en samenwerken om een gedeelde opgave aan te gaan.
 - d. Tijdens het beleidsproces met beleidsbetrokkenen samen die kennis en expertise ontwikkelen die nodig is om complexe en weerbarstige transitieopgaven aan te gaan.

- 2. Een lerende evaluatie heeft impact wanneer...**
 - a. Er inzichten zijn ontwikkeld ten behoeve van beleidsverantwoording.
 - b. Er bruikbare kennis is geproduceerd over 'wat waar werkt' om de doelen te halen.
 - c. Relevante partijen rondom een opgave elkaars perspectieven en belangen beter hebben leren begrijpen en leren samenwerken.
 - d. Relevante partijen hebben geleerd over (systeem)barrières die de beoogde transitie belemmeren en hoe daarmee om te gaan.

- 3. Wat betreft leren en verantwoorden...**
 - a. Is leren belangrijk, maar mag niet ten koste gaan van de verantwoordingsfunctie van evaluatie.
 - b. Staan leren en verantwoorden op gelijke voet met elkaar.
 - c. Mag verantwoorden niet ten koste gaan van de constructieve setting die nodig is om gezamenlijk te leren en samen te werken.
 - d. Doet de balans van leren en verantwoorden er niet zo toe, zolang het de transitieopgave ondersteunt.

- 4. Een goede evaluator heeft vooral aandacht voor...**
 - a. Het bewaken van diens onafhankelijkheid en neutraliteit.
 - b. De leerbehoeften van de partijen die betrokken zijn bij het beleid, om daar de evaluatie op af te stemmen en zo de uitvoering van het beleid te verbeteren.
 - c. Het samenbrengen van een diversiteit aan relevante partijen rondom een opgave en het faciliteren van reflectie en dialoog.
 - d. Kritisch zijn in nabijheid van het beleid en blinde vlekken aanreiken om zo beoogde transitie te ondersteunen.

- 5. Tijdens een evaluatie...**
 - a. Heeft de evaluator het laatste woord over de inhoud, aanpak en conclusies van de evaluatie.
 - b. Stemt de evaluator de vraagstelling en onderwerpen volledig af op de leerbehoeften van de betrokken partijen en kiest vervolgens zelf welke methoden het meest geschikt zijn om te komen tot optimaal bruikbare inzichten.
 - c. Is het gezamenlijk interpreteren van de (voorlopige) bevindingen en formuleren van handelingsperspectieven door partijen rondom een opgave het belangrijkste onderdeel van de evaluatie.
 - d. Gaan evaluatoren en beleidsbetrokkenen een intensieve samenwerking aan tijdens alle fasen van het evaluatieonderzoek, ten behoeve van hun gedeelde zoektocht aan naar (systeem)barrières en hoe die aan te gaan.

6. De evaluatie is onder de maat! Dit komt doordat...

- a. Het evaluatieonderzoek onvoldoende scherpe inzichten biedt over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid.
- b. De evaluatie onvoldoende aansluit op de taal, tijdigheid en leerbehoeften van beleidsbetrokkenen, waardoor zij de lessen niet oppakken.
- c. Het niet goed is gelukt om een gezamenlijk leerproces te organiseren onder betrokken partijen, omdat de politiek-bestuurlijke context dit niet goed toelaat.
- d. De evaluatie onvoldoende tot systeemleren en structurele veranderingen heeft geleid, omdat de betrokken lessen de partijen met beslissingsbevoegdheid over het beleid niet hebben bereikt.

RESULTATEN

Je hebt het vaakst 1 gescoord bij (a): de Verantwoorder

Beleidsevaluatie draait volgens jou in de eerste plaats om verantwoord te zijn hoe er met publiek geld is omgegaan. Een evaluatie zou daarom altijd over zowel doeltreffendheid als doelmatigheid van het beleid moeten gaan. Een evaluator is volgens jou objectief, neutraal en onafhankelijk, en is eindverantwoordelijk voor het gehele evaluatieproces en de conclusies die worden getrokken. Je vindt lerend evalueren een interessante methodiek omdat – in het licht van complexe opgaven waarbij veel partijen betrokken zijn – het kan helpen partijen verantwoordelijk te houden voor hun rol en taken, en omdat het kan helpen de conclusies die uit het evaluatierapport komen beter te doen beklijven.

Je hebt het vaakst 1 gescoord bij (b): de Instrumentalist

Gegeven de complexe opgaven en veranderlijke omstandigheden waar we voor staan, is het volgens jou nodig dat beleid gedurende de rit wordt geëvalueerd zodat bruikbare en tijdige inzichten worden opgedaan over 'wat waar werkt'. Je ziet lerend evalueren vooral als een ex durante manier van evalueren om de uitvoering van beleid te optimaliseren en doelmatigheid en doeltreffendheid gedurende het beleid te vergroten, zodat de doelen beter en sneller worden gehaald. Een evaluator is volgens jou responsief naar de leerbehoeften die leven onder beleidsbetrokkenen en stemt het onderzoek daarnaast af op hun taal en de tijdigheid van het beleid, maar is eindverantwoordelijk voor de methoden en conclusies.

Je hebt het vaakst 1 gescoord bij (c): de Mediator

Steeds vaker wordt beleid voor complexe opgaven opgepakt in bestuursarrangementen waarbij meerdere overheidslagen en partijen uit de samenleving betrokken zijn. Je ziet lerend evalueren als een instrument om hen bij elkaar te brengen in constructieve dialoog. Zo leren zij elkaars perspectieven en belangen beter kennen, ontwikkelen ze een gedeelde kennisbasis en leren ze samen te werken aan een gedeelde opgave. Een evaluator heeft vooral een faciliterende rol in dit leerproces en is responsief naar wat nodig is om het constructieve dialoog te ondersteunen en te voeden met relevante opgedane inzichten en reflecties.

Je hebt het vaakst 1 gescoord bij (d): de Transformator

Evalueren heeft volgens jou vooral een transformatief potentieel, gericht op het najagen van structurele veranderingen in het (beleids)systeem en de bijbehorende governance. Lerend evalueren is volgens jou een tool om de transitie na te jagen die nodig zijn om de crises van deze tijd – zoals klimaat, stikstof, woningnood, de vluchtelingen toestroom – het hoofd te bieden. Een evaluator is iemand met kennis over transitie en systeem-innovaties die dicht genoeg op het beleid staat om te begrijpen welke knelpunten er spelen, maar voldoende er vanaf om blinde vlekken te benoemen en kritische reflecties te delen. Idealiter maakt lerend evalueren integraal onderdeel uit van zowel de beleidsontwikkeling als -uitvoering.